

Славјанка Димова

Вера Ангеловска

Марина Васић- Стефановска

МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

ЗА IV РАЗРЕД ДЕВЕТОГОДИШЊЕГ
ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Славјанка Димова
Вера Ангеловска
Марина Васић- Стефановска

Уредник

Славјанка Димова
Вера Лнгеловска
Марина Васић- Стефановска

Илустратор

Славјанка Димова
Вера Лнгеловска
Марина Васић- Стефановска

Рецензенти:

доц. др Стефанија Лешкова
мр Ленче Насев
Павлинка Вељановска

Превод:

Наташа Мартиновска

Стручна редакција:

проф. др Ивица Зорић

Лектор:

Добривоје Стошић

Компјутерска припрема

Весна Горјанска-Кржева

Издавач:

Министарство образовања и науке Републике Македоније

Штампа:

Графички центар дооел, Скопје

Решењем министра за образовање и науку Републике Македоније бр.19-1249/1 од 16.06.2009. год. одобрава се коришћење.

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св.Климент Охридски” , Скопје

ВАСИЌ Стефановска, Марина

Музичко образование за IV одделение / Марина Васиќ Стефановска, Вера

Ангеловска, Славјанка Димова. - Скопје : Министерство за образование и наука на

Република Македонија, 2009. - 51 стр. : илустр. ; 30 см

Речник на помалку познати зборови: стр. [81]

ISBN 978-608-4575-63-4

373.3.016:78(075.2)=163.3

COBISS.MK-ID 79226634

Поштовани ученици,

Музика је једини заједнички светски језик, посебно потребан младој популацији.

Преко ње можете сазнати и научити заједничке људске и културне вредности, да живите здравим животом и богатите културу живљења.

Својим вредностима музика испуњује душу човека, учвршћује културне односе и комуникацију међу људима.

Тренуци пропраћени музиком су пријатни тренуци сваког човека. То су тренуци заједништва, хармоније, поштовања, топлине, љубави, радости и задовољства за све.

*Желимо вам
успешан рад.*

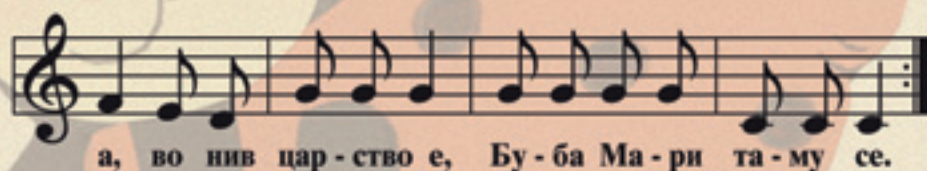
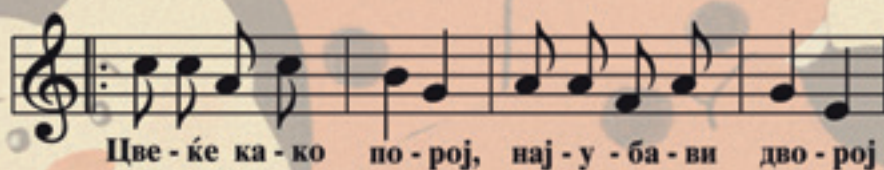
Аутори

Буба Мара

(по слуху)

Муз. текст. С. Димова

Домаћи задатак:

1. По садржини песме одреди темпо.
2. Употреби правилан певачки став и тачан ритам.

Исправно певање

Да се подсетимо:

Исправан певачки став и исправно дисање су основа за исправно певање.

Под исправним певачким ставом подразумевамо исправно држање тела у стајању и седењу и то:

- тело треба да буде исправљено,
- рамена да буду природно опуштена,
- руке да падају мирно надоле,
- ноге да су у природном положају,
- врат да је у природном положају,
- исправљена глава,
- природан израз лица.

Исправно дисање:

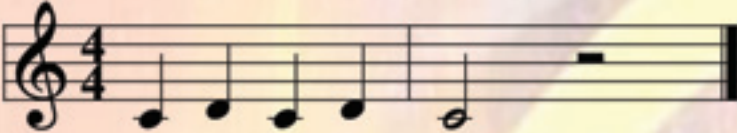
Исправним дисањем имамо добар положај гласа који омогућује чисту интонацију и јасну дикцију.

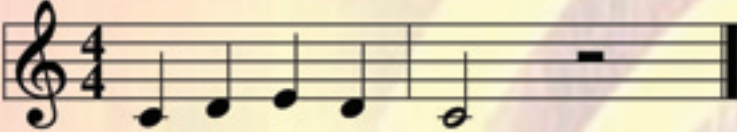
За исправно дисање треба примењивати:

- технику дисања дијафрагме,
- равномерно дисање без подизања рамена,
- удисање преко носа, а издисање преко уста.

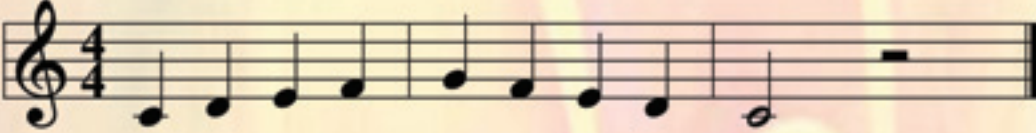
Вежбе за распевавање

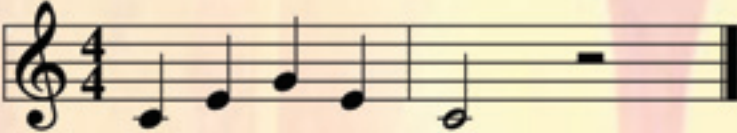
У припреми за певање, поред исправног певачког става и исправног дисања, примењују се и вежбе за распевавање.

1.
на на на на на

2.
на на на на на

3.
на на на на на на на

4.
на на на на на на на на на

5.
на на на на на

Задатак:

1. Уз певање ових вежби примени исправан певачки став и исправно дисање.

Употреба нота сол и ми Музичка кућа - линијски систем

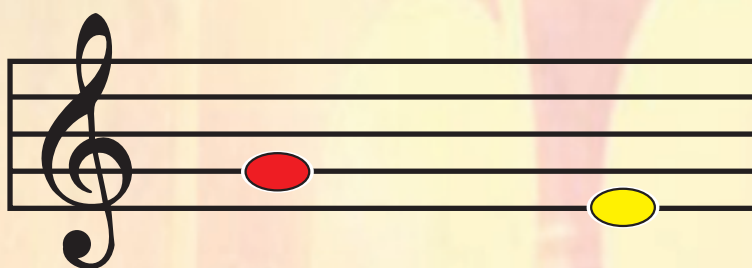
Да се подсетимо:

Песму, или било коју композицију, памтимо и препознајемо по основној мелодији која се може записати. За записивање мелодије помажу нам гости, **ноте** из музичке куће у **линијском систему**.

Свака нота има своје место у **линијском систему** Њиховом тачном положају помаже нам **виолински кључ**.

- Прве ноте које сте упознали су: нота **сол** и нота **ми**.
- Нота **сол** се пише на другој линији у линијском систему.
- Нота **ми** се пише на првој линији у линијском систему.

сол

ми

Упамти!

- Звуци (тонови) којима се исказује музика записују се **нотама**. Оне се пишу у **линијском систему**.
- На почетку линијског система пише се **виолински кључ**.
- Он одређује места и имена нотама у **линијском систему**.

БЛОК ФЛАУТА

Блокфлаута је дувачки инструмент којим може дабуденаправљено дрвета, а у новије време и од пластике. Припада групи дувачких инструмената. Може бити састављен од једног, два, па и три дела. У горњем делу, код отвора за уста, цев је шира, а надаље се постепено сужава. Цев блок флауте има седам отвора-рупица са горње стране и једну са доње стране.

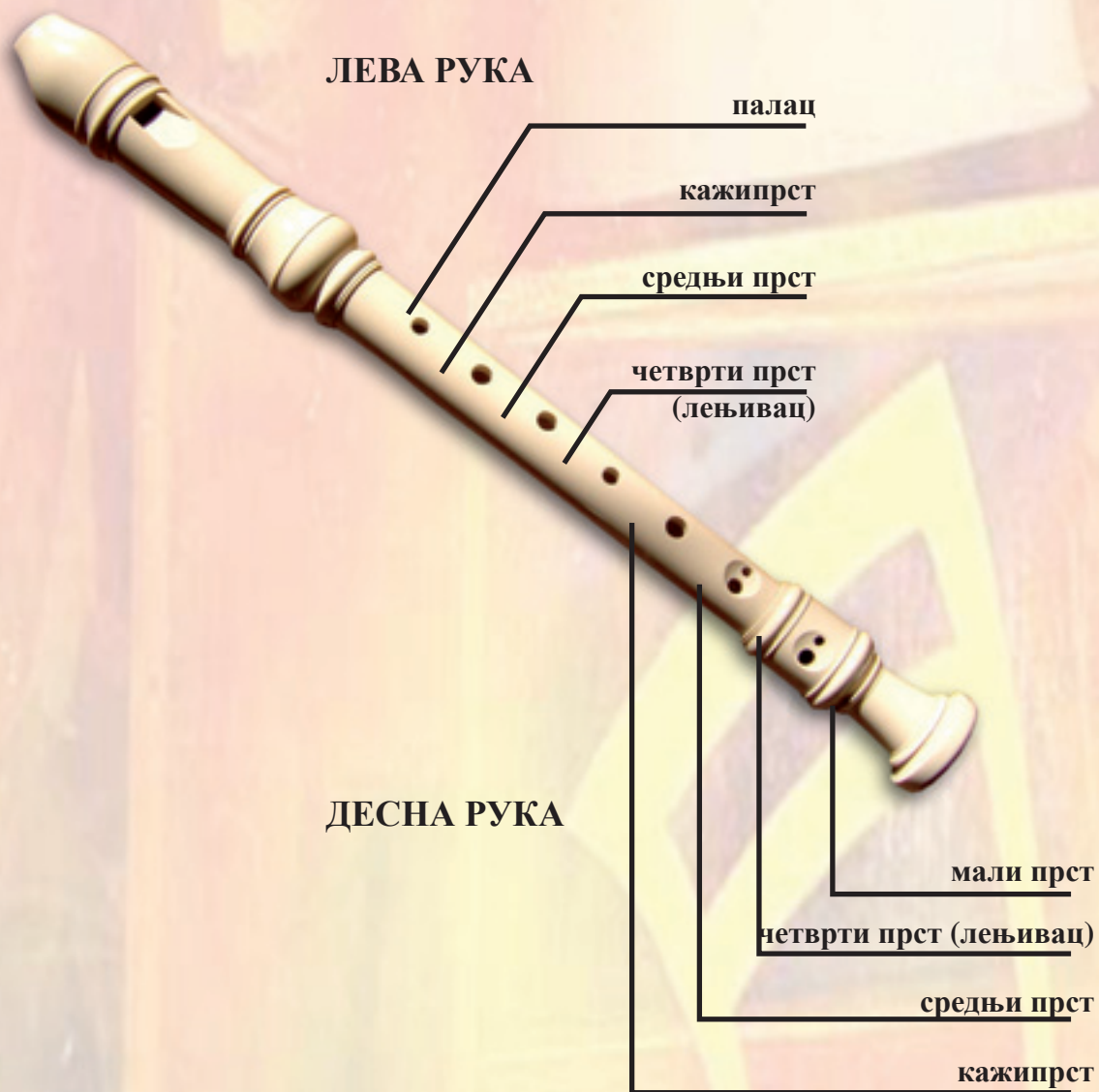
Како се добија тон на флаути?

Тон се добија дубањем у цев флауте кроз отвор за уста. Да би се добио леп тон, треба дувати равномерно, без напрезања, посебно за произвођење доњих тонова. Отварањем и затварањем отвора добијају се различити тонови по висини. У томе главну улогу имају прсти обе руке. Лева рука затвара горње отворе, а десна рука затвара доње отворе. Правилно ређање прстију зове се прсторед.

Хајде да научимо како се ређају прсти!

Палац леве руке затвара отвор у доњем делу флауте, кажи прст затвара први отвор на горњој страни флауте, средњи прст други отвор, а трећи отвор затвара прст до мали.

Палац десне руке има задатак да држи флауту са доње стране. Кажи прст затвара четврти отвор, средњи прст пети отвор, четврти прст шести отвор који је састављен од два отвора и мали прст затвара седми отвор који је, такође, састављен од два отвора.

Хајде да научимо како се свирају тонови!

- Затвори свих седам отвора и осми са доње стране флауте и добићеш тон **ДО**.
- Подигни мали прст десне руке , добићеш тон **РЕ**.
- Подигни четврти прст десне руке (лењивац), добићеш тон **МИ**.
- Подигни средњи прст десне руке, добићеш тон **ФА**.
- Подигни кажипрст десне руке, добићеш тон **СОЛ**.
- Подигни лењивац леве руке, добићеш тон **ЛА**.

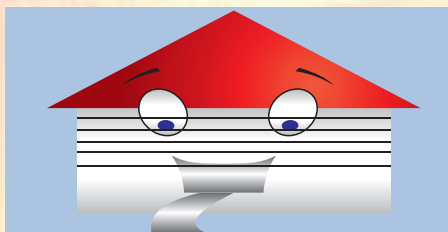

Препорука:

Примени правилан став држања тела и правилно дисање као приликом певања.

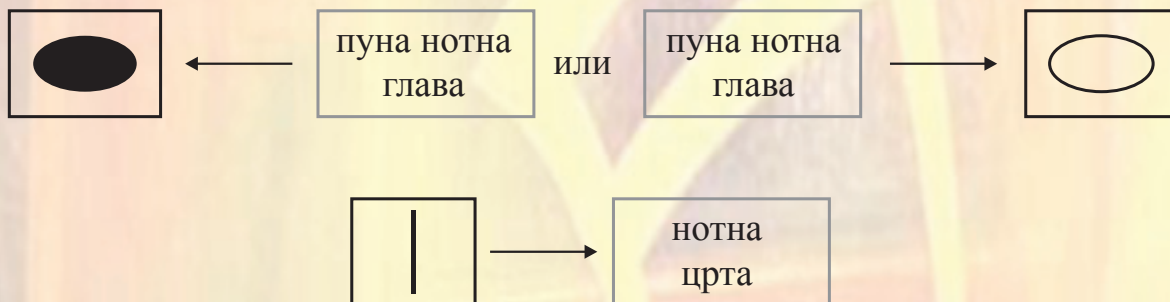

Ноте и паузе

У музичку кућу долазе гости, различите **ноте**.
Ноте могу да трају дуже и краће.

Нота је састављена од:

Пише се овако:

Ноте у кућици певају и свирају, а када се уморе ћуте.

У бројалице и песме употребљавамо знак за ћутање који се зове **пауза**.
За дужине ћутања употребљују се различите паузе.

Овако се пишу:

Четвртина ноте

У бројалици **Цвеће шарено** слогови текста немају исто трајање. Трајања можемо записати нотама. Тако добијамо ритам бројалице.

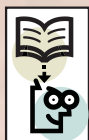
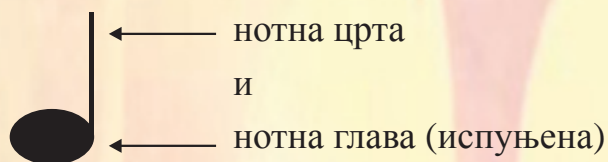
Цвеће шарено

Ед - но цве - ке ша - ре но в'ли - ва - да ник - на - ло,
да - ли ке го ски - неш ти? Раз - ми - сли и ка - жи ми.

Нота којом су записана трајања неких слогова текста зове се: **четвртина ноте**.

Пише се овако:

Упамти!

- Четвртина нота траје један ударац.

Четвртина паузе

У неким играма, бројалицама да би применили тачан ритам причамо али и ћутимо.

Хеј 	ти 	пог-лед	ни
Ко 	те 	пре - ско	чи

Трајање слогова речи записујемо нотама, а ћутање паузама. Тако добијамо ритам бројалице.

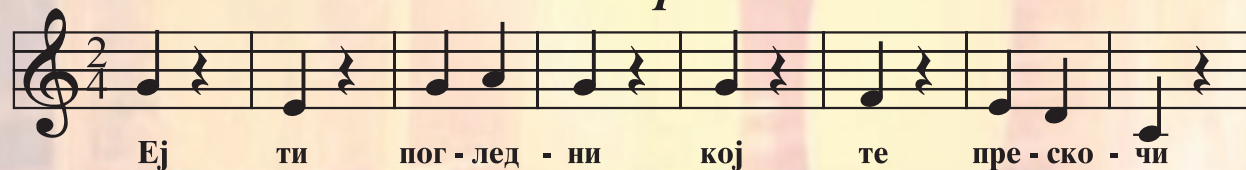

Бројалица Прескочи

Ване, Мирјана, сите дечиња.
Скок, скок, скокаме, игра играме.

Песма Прескочи

Ване, Мирјана, сите дечиња.
Скок, скок, скокаме, игра играме.

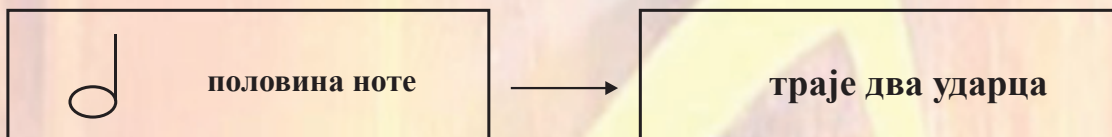
Упамти!

- Четвртина паузе траје један ударац.

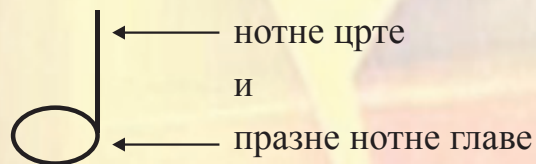
Половина ноте

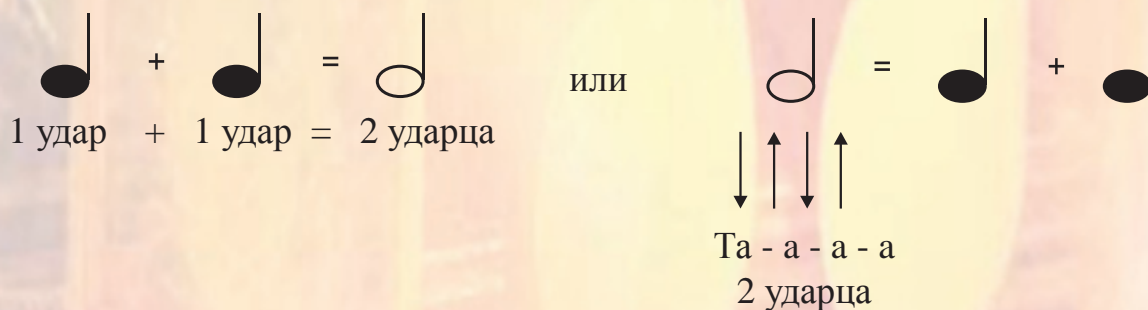
Свака песма има своју мелодију. Мелодија је састављена од тонова различитих по висини, али и трајању. За записивање тонова, четвртина ноте придружиће се и **половина ноте**.

Половина ноте састављена је од.

Половина ноте траје два пута више од четвртине ноте.

Упамти!

- Половина ноте траје два ударца.

Половина паузе

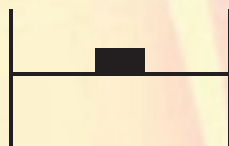
У неким играма, бројалицама причамо и ћутимо. Некад ћутимо **краће**, а некад **дуже**.

Хеј 	ти 	пог - ле	дај
Ко	те	пре - ско	чи

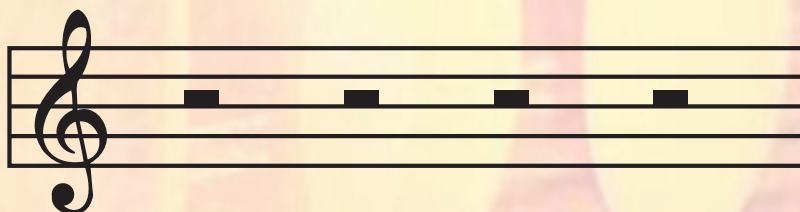
Трајање слогова речи записујемо нотама, а ћутање паузама. Тако добијамо ритам бројалице.

У ритам бројалице половина паузе се пише овако:

У мелодијским вежбама и песмама половина паузе пише се изнад треће линије у линијском систему.

Упамти!

- Половина паузе траје два ударца.

Примена половине паузе

Бројалица Прескочи

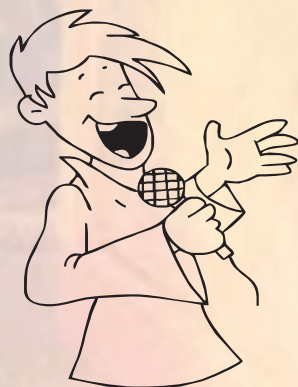

Ване, Мирјана, сите дечиња. Скок, скок, скокаме, игра играме.

Песма Прескочи

Ване, Мирјана, сите дечиња.
Скок, скок, скокаме, игра играме.

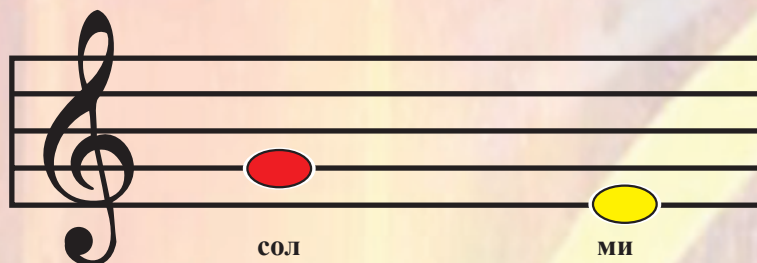
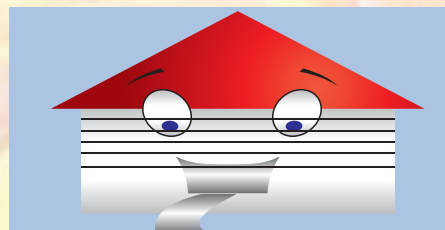

Нота ла

Да се њодсејимо:

Изговарај текст песме Ринге, ринге Раја, и при том оловком тихо куцај по клупи.

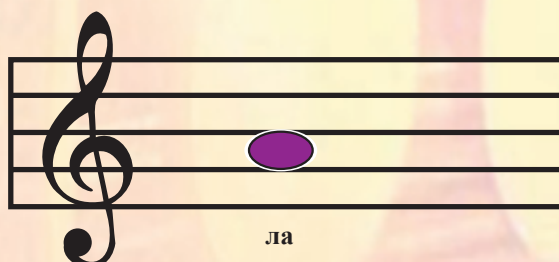
Рин - ге	рин - ге	ра - а	ја - а	до - шол	чич - ко	Па - а	ја - а
----------	----------	--------	--------	----------	----------	--------	--------

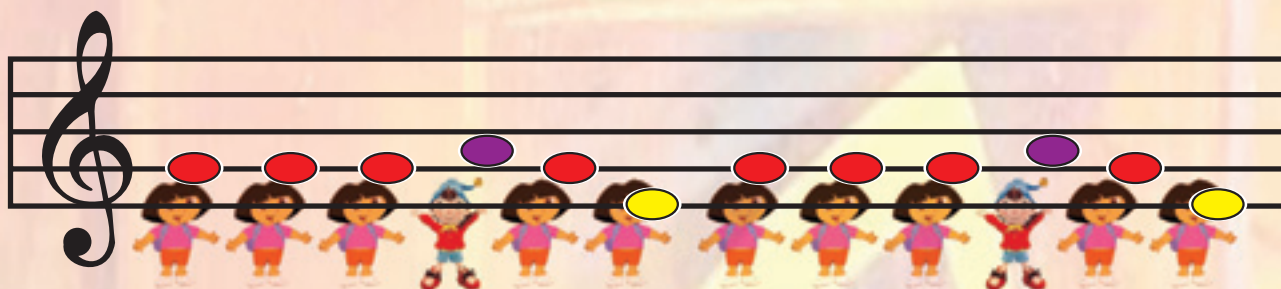
Ед - но	јај - це	му - у -	- у - уч	си - те	де - ца	чу - у -	- у - уч
---------	----------	----------	----------	---------	---------	----------	----------

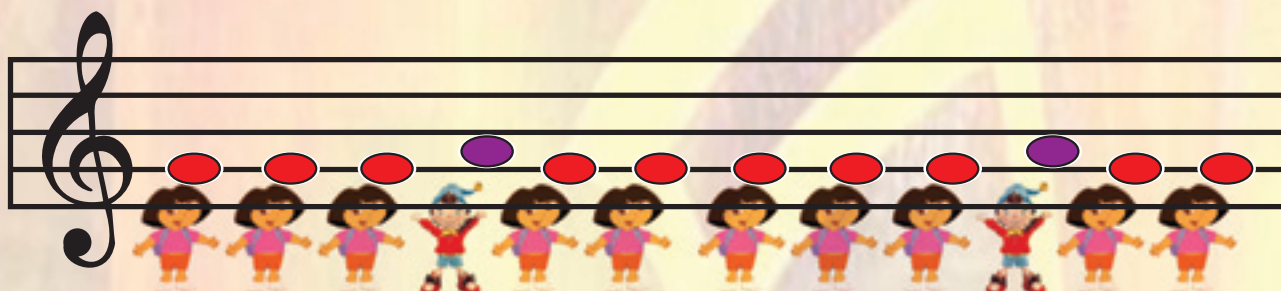
Текст ове песме се може отпевати, а мелодија записати. У томе ће нам помоћи већ научене ноте (тонови) **СОЛ** и **МИ**, али и једна нова нота која је дошла у госте звана **ЛА**. Њено место у лествици је у другој празнини:

Примена ноте сол и ми “Ринге ринге Раја”

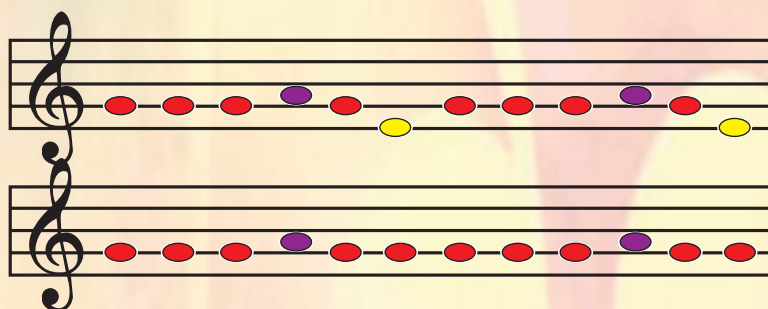

Рин - ге рин - ге ја - ја, до - шо чи - ка Па - ја

Јед - но ја - је му - ућ сва су де - ца чу - уч.

Нотни текст песме “Ринге ринге Раја”

Упамти!

- Нота **ла** пише се у другој празнини линијског система.

Задаци:

1. Ухватите се за руке, играјте игру певајући песмицу дизањем рука на ноти **ла** као на сличици датој испод нотног текста.
2. Именуј ноте у песми “Ринге ринге Раја”.

Ѓузепе Верди Тријумфални марш из опере “Аида”

Ѓузепе Верди (Giuseppe Verdi 1813-1901) је италијански композитор. Највећи допринос дао је у развоју опере. Познате и певљиве мелодије из његових опера, слушаоци са задовољством прихватају. Написао је више опера: “Травијата”, “Риголето”, “Набуко”, “Аида” и друге.

“Тријумфални марш” је врло позната мелодија из опере „Аида”.

Труба је дувачки инструменат који је направљен од лима. Има облик увијене цеви која се на крају завршава проширењем. Тон се производи дувањем и притискањем вентила прстима десне руке. Употребљава се у различитим врстама оркестара и као солистички инструменат.

Достојанствени звук инструмента трубе, маршевски карактер и ритам дочаравају свечани тренутак победе.

Задаци:

1. Именуј инструменат који свира главну мелодију.
2. Певај мелодију и подражавај је марширањем.

Примена нота сол, ми и ла у мелодијским вежбама

Вежба бр. 1

Вежба бр. 2

Вежба бр. 3

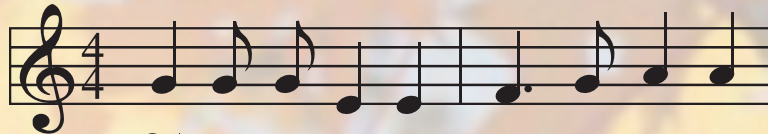

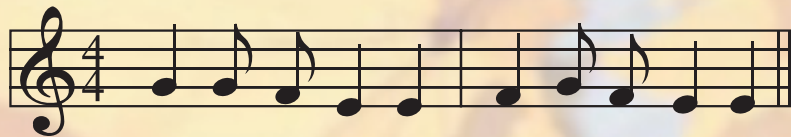
Јесен

(по слуху)

С. Гајдов

Об - ла - че тем - но, дож - дец ле - е,

е - сен-ска пес - на тив - ко си пе - е.

Свенаа треви, свена цвеке,
Есента стаса и кај нас веке

Задаци:

1. Певај песму мелодијски и ритмички тачно.
2. Свој доживљај изазван садржином песме изрази ликовном композицијом..

Темпо

Музичка композиција се може испуњавати различитом брзином. Некад споро, а некад брзо.

Брзина којом испуњавамо композицију зове се темпо. Карактер композиције одређује њену брзину.

Врсту темпа записујемо на почетку композиције изнад линијског система.

спор

брз

Буба Мара

Брз

Бу - ба Ма - ра слат - ка ма - ла зас - та - на на цвет у - мор - на е
та - а се - га па си ве - ли стој! Па - тот пак е мој.

Цвеће шарено

Бавно

Ед - но цве - ке ша - ре - но в'ли - ва - да ник - на - ло.
да - ли ке го ски - неш ти? Раз - ми - сли и ка - жи ми.

Задатак:

1. Изговарај бројалице у одређеном темпу.

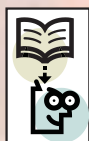
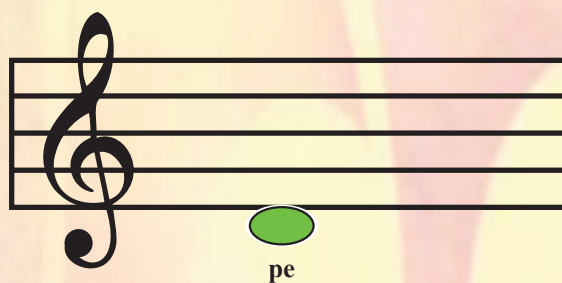
Нота ре

Да се појасимо:

У музичку кућицу долази још једна нота названа **РЕ**. Њено место је испод прве линије у линијском систему:

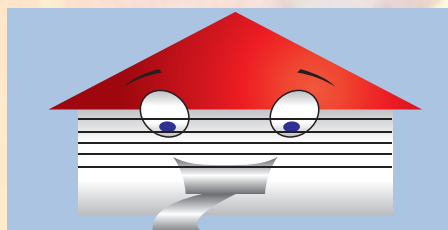
Упамти!

- Нота **ре** се пише ис под прве линије у линијском систему.

Нота до

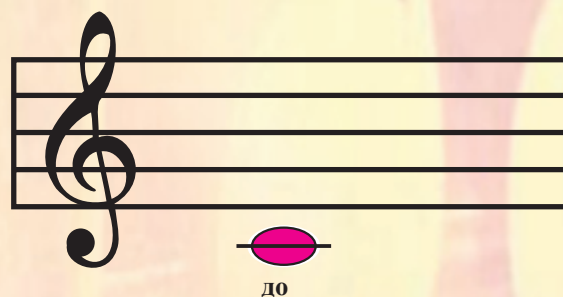

Да се погосејимо:

Веселу и дружењу нота у музичкој кућици, придружиће се још један гост. Његово име је нота **до**. Али, нема довољно столица, зато се за новог госта доноси помоћна столица.

У музичкој кућици његово место је на **првој помоћној цртици** испод линијског система.

Упамти!

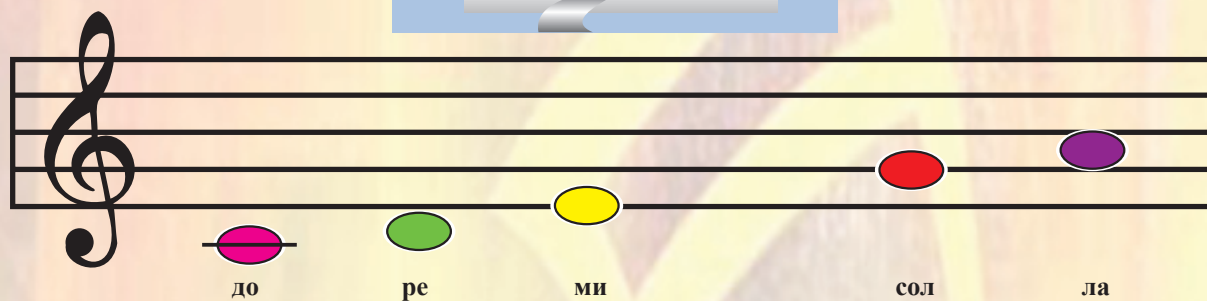
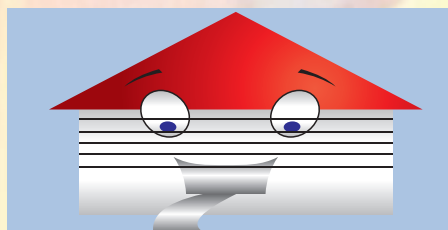
- Нота **до** се пише на првој помоћној цртици испод линијског система.

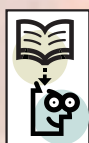
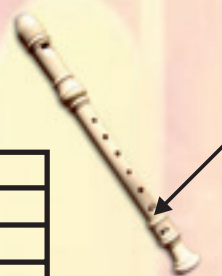
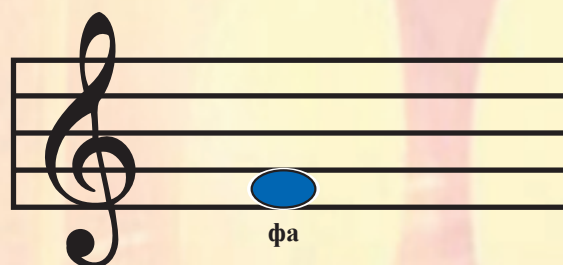
Нота фа

Да се њодсејимо:

У музичкој кућици се са нестрпљењем се чека нови гост. Где ћемо га сместити? Његово место у музичкој кућици је у **првој празнини**. Нота **фа** куца на врата. Нека почне нова песма.

Упамти!

- Нота **фа** се пише на првој празнини у линијском систему.

Александар Цамбазов

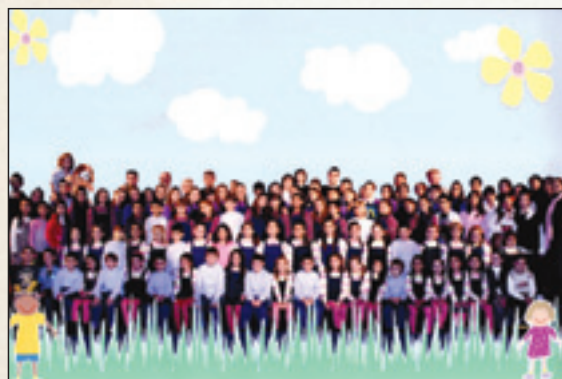

Александар Цамбазов је македонски композитор. Рођен је 1936.године у с. Стапар, Војводина. Оснивач је и тако назван “отац“ фестивала дечјих песама “Златно славејче”.

Радио је 37 година као диригент Плесног и Ревиијског оркестра МРТ (Македонске радио телевизије).

Његово стваралаштво састоји се од музике за децу, драмских представа, телевизијских серија, филмске музике, соло песама до камерне и симфонијске музике.

Добитник је многобројних награда на републичком и међународном нивоу, међу којима су награде 11. октобар и 13. новембар. Основао је дечји фестивал “Златно славејче“ где и данас ради и доприноси његовом успеху. Овај фестивал се одржава сваке године у Скопљу и други је по старости у Европи.

Да ли знате?

Александар Цамбазов живи да би стварао, да помаже и даје велика дела достојна поштовања.

Добио је признање за хуманост од УНИЦЕФ-а.

Препорука за слушање:

Песме са фестивала “Златно славејче“ и са других дечјих фестивала.

Знаменити културни објекти

Музички догађаји су део свакодневних културних догађања. Свакодневно се одржавају концерти из уметничке, забавне и озбиљне музике. Музички догађаји се одржавају у Универзалној сали, Македонском народном позоришту (МНТ), Музеју града Скопља и другим местима.

Универзална сала

МНТ

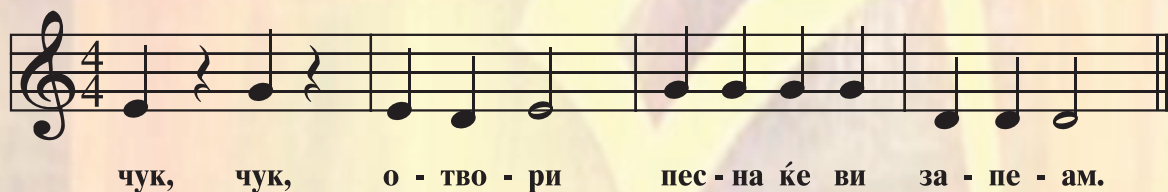

Музеј града Скопља

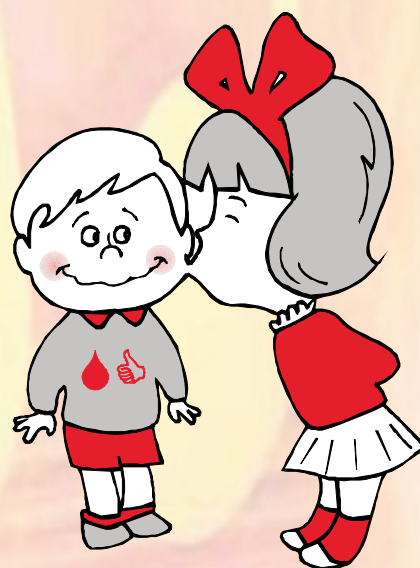
Примена ноте ре

Чук, чук, отвори

Сите ќе си пееме, весели ќе бидеме,
ла, ла ла, ла, ла, весели ќе бидеме.

Задаци:

1. Отпевај песму по нотама уз помоћ текста.
2. Одсвирај на блок флаути мелодију ове песме.

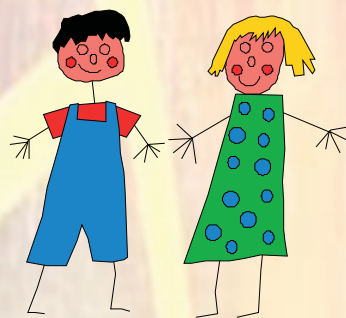

Примена ноте до у песмама

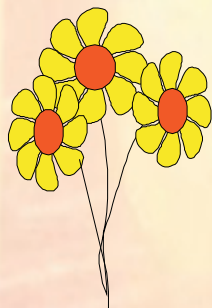
Веселба

Веселба ќе правиме
и дружба ќе си славиме.

Роденден

Веселба ќе правиме
и дружба ќе си славиме.

Задатак:

1. Отпевај и отсвирај на блок флаути мелодију и песме

Примена ноте фа у песмама

Где сте децо

С. Димова

И - дам, и - дам јас да стиг - нам, ка - де сте де - чи - ња?
Да ли и - ма пес - на иг - ра са - кам јас да за - пе - ам
Да ли и - ма пес - на иг - ра са - кам јас да за - и - грам.

Одам, одам јас да стигнам, каде сте дечиња?

Дали има песна, игра?

Сакам јас да запеам.

Дали има песна игра?

Сакам јас да заиграам.

Среќни да сме ние сите дечиња, дечиња,
песна наша нека ечи, таму во далечина.

Да се чуе, да се пее,
цел свет да е целина.

Задатак:

1. Отпевај и одсвирај на блок – флаути мелодију песме.

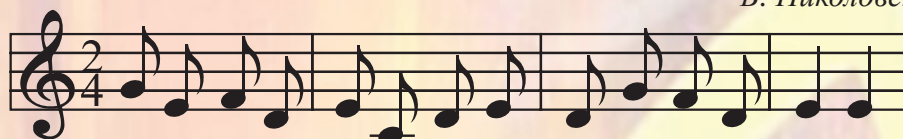

Песме за утврђивање свих обрађених нота

Зајаче

(по слуху)

В. Николовски

Тра-па тру-па, тра-па тру-па, од крај да-лек и - дам

слуш-нав пес-ни пак си ре-ков о - дам да ги ви - дам.

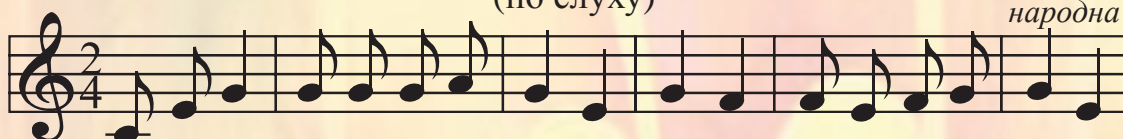

По пат сретнав тревки млади, еве две-три скинав,
и од срце запеав „лута зима мина“.

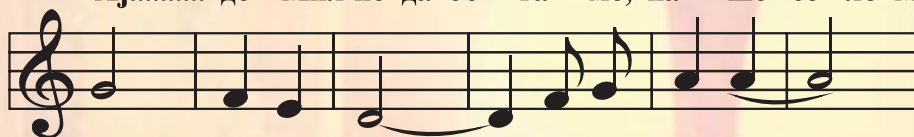
Ајде Милке да бегаме

(по слуху)

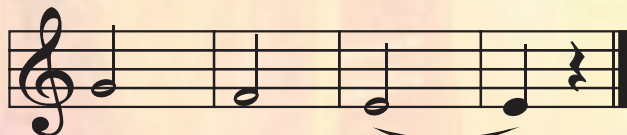
народна

Ај..... де Мил-ке да бе - га - ме, на - ше се - ло Ма - ле - ше - во.

Мил - ка - а - но, мо-ри мо - ме

У - ба - во.

В наше село Малешево од три страни сонце грее.
Од три страни сонце грее од четврта месечина
Милкано.....

Динамика

Музичко извођење композиција или њихових делова може бити са различитом јачином, названом **динамика**. Динамички знаци се пишу испод линијског система.

Композиције се некад изводе **p** (тихо), а некад **f** (гласно). Динамика извођења зависи од наших осећања, доживљаја и од жеље аутора музичког дела.

Барабанче

Музички запис са нотним линијама и српским текстом:

Рам, там, там, Рам, там, там, ба - ра бан - че тро - па.
Зе - ме - те стап - чи - ња, чи - не - ли и дај - ре.

f (јако)

Ста - не - те де - чи - ња си - те о - па о - па
Ор - кес - тар пра - ви - ме за да не - ма гај - ле.

Шеп, шеп кукличке

Музички запис са нотним линијама и српским текстом:

Шеп, шеп, кук - лич - ке мо - ја ми - ла се - стрич - ке.

p (тихо)

кол - ку си ми ми - ла ти си мо - ја ви - ла.
Фус - тан - че ти со - шив, це - ло е од сви - ла.

Задаци:

1. Слогове текста „Барабанче“ изговори **f** - гласно уз помоћ барабанчића или лупањем ногу.
2. Слогове текста „Шеп, шеп кукличке“ изговори **p** – тихо.

Певање песме са применом динамике

Барабанче

f Рам, там, там, Рам, там, там, ба - ра бан - че тро - па.
Ста - не - те де - чи - ња си - те о - па о - па

Земете стапчиња, чинели и дајре,
оркестар правиме за да нема гајле.

Шеп, шеп кукличке

p Шеп шеп кук - ли - чке, мо - ја ми - ла сес - три - чке.
кол - ку си ми ми - ла ти си мо - ја ви - ла.

Шеп, шеп кукличке, моја мила сестричке,
фустанче ти скроив во илјада бои.

Задаци:

1. Отпевај песмице по нотама.
2. Отпевај песмице са текстом и применом динамичких знакова.

Волфганг Амадеус Моцарт Турски марш

Волфганг Амадеус Моцарт (1756-1791) - је један од најпознатијих светских композитора. Рођен је у Салцбургу - Аустрија и живео је у 18 веку. Његово стваралаштво је веома велико, и поред тога што је живео само 35 година. Писао је симфоније, опере, концерте и сонате за клавир и виолину и друга дела.

Био је назван “**чудо од детета**” јер је од малена, када је имао само неколико година, компоновао и изводио целом Европом. Тако је стекао велику славу. Његов отац Леополд Моцарт научио га је да свира виолину и клавир. Био је уметник са великом енергијом, и жељом за рад.

Турски марш је трећи став (део) сонате број 11 за пијано. Израђена је великим композиторским умећем.

Има грациозан, ведар и маршевски карактер.

Задаци:

1. Да ли ти је позната мелодија песме?
2. Уочи и именуј темпо музичког дела.
3. Исажи своје утиске са слушане музике.

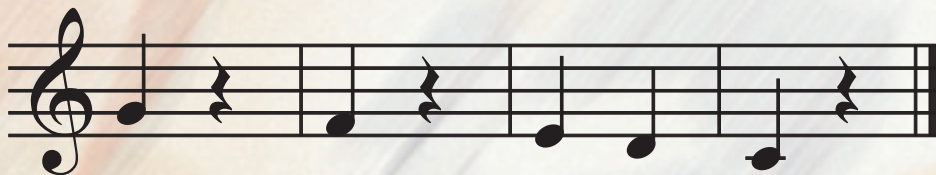
Певамо и свирамо по нотама

Прескочи

Еј. ти. пог - ле - дни.

кој. те. прес - ко - чи.

2. Ване, Мирјана
Сите дечиња

3. Скок, скок, скокаме
Игра играме

Хајде да свирамо

Блок флаута
и зончићи

штапићи

Блок флаута

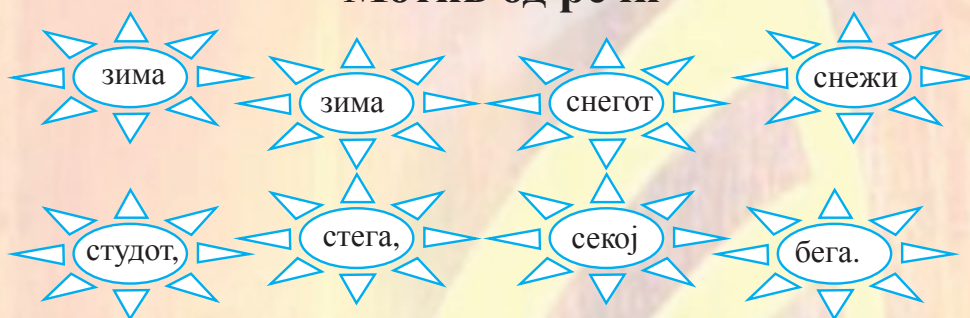
штипићи

Мотив

Као што од **речи** стварамо говорне целине (реченице), од **мотива** стварамо музичке целине (музичке реченице).

Мотив од речи

Зима, зима снегот снежи, студот стега секој бега.

Зима,	зима,	снегот	снежи,	студот	стега,	секој	бега.
-------	-------	--------	--------	--------	--------	-------	-------

Мотиви од нота и речи

Зи - ма, Зи - ма, сне - гот сне - жи,
сту - дот сте - га се - кој бе - га.

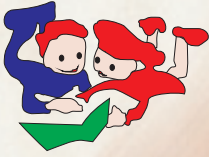
Упамти!

- Мотив је најмањи део музичке целине.

Задатак:

1. Правилним редоследом мотива отпеваћеш дату мелодију са текстом.

Млади уметници

Сигурно сте певали много песама или слушали друге музичке композиције. Скоро у свим песмама, па и у неким композицијама изговарате или слушате текст. Тако је лакше да се разуме садржај песме или музичког дела. Приче, легенде или друга књижевна дела су инспирација композитора при стварању музичких дела. Можда би вредело да и ви покушате да будете композитори. На дату мелодију покушајте да компонујете следећи текст...

*Пеам, свирам, компонирам,
Моцарт јас го имитирам,
композитор дал ќе бидам,
цел свет сакам да го видам.*

Мелодију можеш и да одсвираш.

Препорука:

Уоколико желиш, напиши стихове по својој жељи.

Задаци:

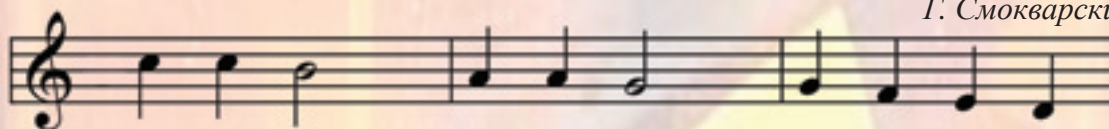
1. Отпевај мелодију са датим текстом.
2. Одсвирај мелодију на блок флаути.

Дедо Мраз

(по слуху)

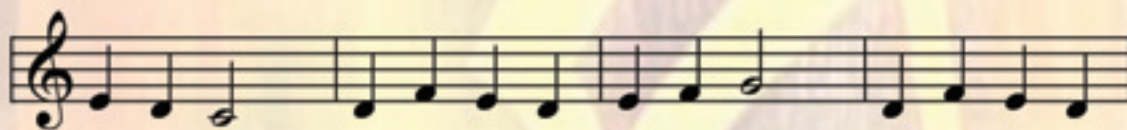
Г. Смокварски

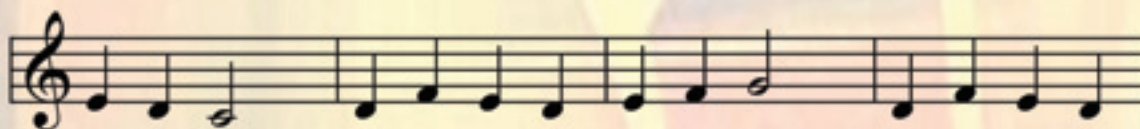
Де - до Мраз, де - до Мраз, де - нес дој - де

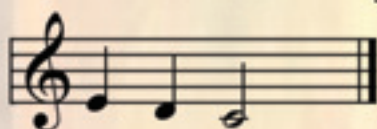
и кај нас. Де-до Мраз, де-до Мраз, де-нес дој-де

и кај нас. По-лна тор-ба да-ро-ви кол-ку са-каш

ба-ло-ни. Ку-кли топ-ки ме-чи - ња да-ро-ви за

де- чи- ња

Дедо Мраз, Дедо Мраз,
денес дојде и кај нас

Задаци:

1. По мелодији и тексту одреди карактер песме.
2. Твоја осећања уклопи у интерпретацији песме.

Примена обрађених нота у песмама

Прво лизгање (по ноти)

И јас и - мам сан - ка, та - а ми - е но - ва, со
штич - ки и клин - ци, бат - ко ми ја ско - ва.

Ете имам брзам, да се спуштам еднаш.
Ке видите сега, како летам веднаш.

Маче (по нотама)

Мој - то ма - че пе - е мјау,
иг - ра ско - ка ве - се - ло.

Штом ќе види сиренце,
Тој си мази мустаче

Кога ќе го видам јас,
скокам пеам на цел глас.

Задатак:

1. Отпевај и одсвирај дате песмице на блок флаути.

Петар Илич Чајковски

Кинески плес

Из балета “Крцко-орашчић”

Балет “Крцко-орашчић” је написан по причи **Крцко Орашчић** и краљ мишева из збирке приповедака Браћа Серапиона Хофмана.

Мала Марија добија од свог ујака за Божић крцкалицу за орахе названу Крцко Орашчић. Њезин несташан брат је поломио лутку и Марија је пажљиво превија и склања у креветац за лутке.

У тихој Божићној ноћи свиспавају. Марија устаје да погледа болесног Крцка. Забринута пази изнад његове постеље. Одједном се дешава нешто чудно. (Са свих страна долази војска мишева, који међусебно ратују. Они нападају и Крцка, а он се у једном тренутку се претвара у лепог младог принца. Он узима Марију за руку и води је у чаробни замак где влада његова пријатељица вила.

Она позива друге виле и у њихову част приређује богато славље. Плешу виле, али и цветићи. Марија и Крцко уживају у звуцима плеса различитих народа: руса, арапа и кинеза.

Чаробне звуке прекида звоно будилника и Марија схвата да је све то био само сан.

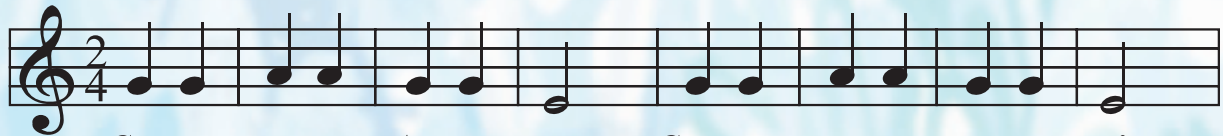
Задаци:

1. Одреди карактер плеса?
2. Испричај своје утиске са слушане музике преко ритмичких корака.

Снешко (по слуху)

Ѓ.Смокварски

Сне - гот сне - жи бе - ло е, Снеш-ко, меш-ко, сме-шен е!

Тен - це - ре на - гла - ва пи - пер - ка во нос - се.

мет - ла в'ра - ка и - ма, снег ќе чист - ти в'зи - ма.

Децата го правеле,
шал капа ставиле.

Тенцере на глава,
пиперка во носе,
метла в рака има,
снег ќе чисти в зима.

Задаци:

1. Прочитај текст песме изразувајно и са јасном дикцијом.
2. Буди креативан и изрази Снешка Белића по својој жељи.

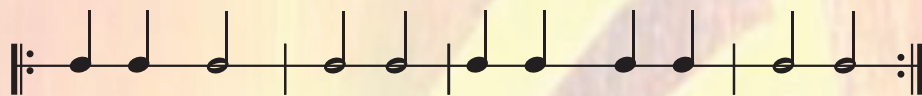
Знак за понављање

Уколико се, у некој песми или вежби, јави потреба да се понови мелодија, она не мора опет да се пише. Може се употребити знак за понављање.

Ритмичка вежба се тактира двапут.

Део песме који је обележан знаком за понављање пева се двпут..

Собрале ми се набрале

народна песма

Со - бра - ле ми се, --- на - бра - ле со - бра - ле ми се
на - бра - ле, си - те ми мо - ми пле - вар - ки, си - те ми
мо - ми пле-вар-ки. Дај, ли - ду, ли - ду, ли - ду - ду,
Дај, ли - ду, ли - ду, ли - ду - ду.

Задаци:

1. Ритмичко читање - парлато изговарање и свирање ритмичке вежбе.
2. Певај и свирај песму са знаком за понављање.

Кокиче (по нотама)

С. Гајдов

Ко - ки - че сум ма - ло, у - ба - во и
неж - но, на гла - ва и - мам
кап - че, бе - ло смеш - но!

Фустанче си имам зелено ќе бидам,
пролетта мила сакам да ја видам.

Задачи:

1. Уочи и именуј ноте по дужину трајања.
2. Певај ноте са тачним трајањем и тачном висином.

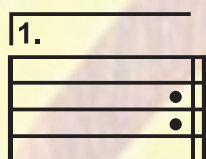

Прима и секунда волта

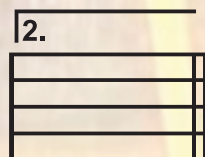
Када у песми или вежби, при понављању, има различит крај употребљава се знак **прима и секунда волта**.

При понављању тактова од знака за понављање треба да се прескоче тактови обележени као **прима волта**,

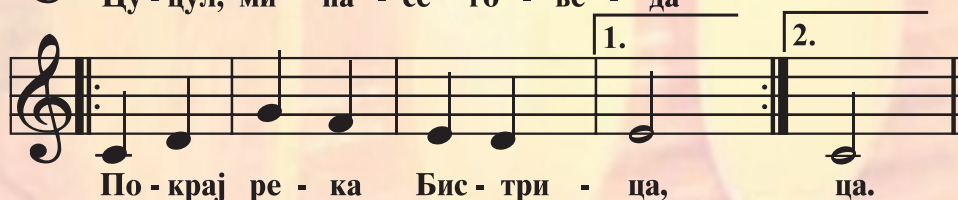
а певају се тактови обележени као **секунда волта**.

Цуцул ми насе говеда

(по слуху)

народна песма

Задаци:

1. Уочи знак за понављање прима и секунда волта
2. Певај песму са прима и секунда волта.

Да се подсетимо свих обрађених нота

Роденденска (Рођенданска)

Свечано

Тодор Скаловски Мачор Станко

Тодор Скаловски је македонски композитор који је истом снагом и жељом успешно радио као композитор, хорски и оркестарски диригент и организатор музичког живота у Републици Македонији.

Рођен је у Тетову (1909 – 2004) - у породици у којој је национални мелос гајио сваки члан породице. Родитељи су му били интерпретатори народних песама и зато су у његовом стваралаштву присутни фолклорни елементи.

Стваралаштво Скаловског састоји се од вокалних, инструменталних и вокално-инструменталних дела. Неке своје радове је посветио младим слушаоцима, деци.

У композицији за дечји хор **“Мачор Станко”**, на шаљив и весео начин је описао јурњаву баке и мачка по дворишту.

Задаци:

1. Прикажи јурњаву између баке и мачка преко музичке игре.
2. Доживљаје из послушане композиције искажи ликовно.

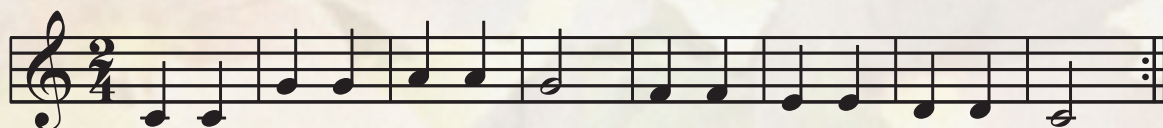

Певамо уз пратњу дечјих музичких инструмената

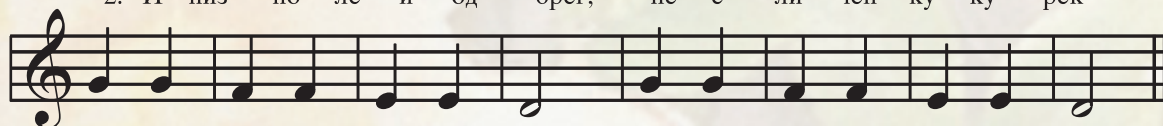
У песми су заступљени сви научени тонови.
Да отпевамо и одсвирамо на дечјим музичким инструментима.

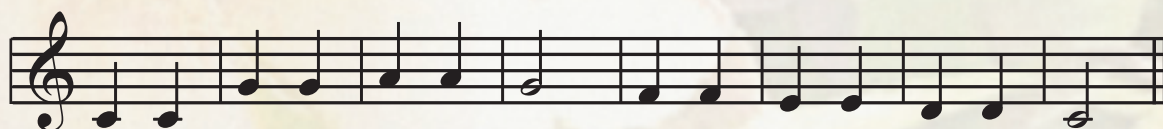
Кукурек

1. И по по - ле и на брег, ник - на ли - чен ку - ку - рек
2. И низ по - ле и од брег, пе - е ли - чен ку - ку - рек

Кре - на глав - че из - ви стас, вик - на пес - на на цел глас.

Дој - ди, дој - ди, про - лет пак, греј ни то - пол сон - чев зрак.

Ова се лепа мелодија, у различитим земљама пева по различитим
текстовима. Ми ћемо је певати по овом тексту.

Задаци:

1. Отпевај песму по нотама и тексту.
2. Одсвирај песму на ДМИ - блок флаути и звончићу, мелодијски и ритмички тачно.

Продужавање ноте уз помоћ короне

Трајање ноте може се продужити на више начина и уз помоћ различитих знакова.

Један од њих је продужавање ноте знаком **корона**.

Пише се овако:

Ритмичка вежба:

Мелодијска вежба:

Задаци:

1. Читај ритмичке вежбе са знаком за продужавање **корона**.
2. Певај и свирај мелодијске вежбе применом знака за продужавање **корона**.

Народне песме из традиције других етничких заједница

А лаи минте (Еј, висока планино)

(по слуху)

Влашка народна песма

A - laj mun - te ana - l - tu lai mun..... te,.....

ana..... l tu tsi - nj tsa - nj av - ra

ma re lai mun te

ana..... l tu tsi - nj tsa - nj av - ra

ma re

I

Еј, висока планино,
да можам да те прелетам,
кај мама да си појдам.

III

Еребица да станам,
крилја да имам планина да
прелетам,
кај мама да појдам.

II

Еј, висока планино,
со големи долини,
не можам кај мама да си
појдам.

IV

Еј, висока планино,
либето да го викам,
кај мама да појдам.

Задатак

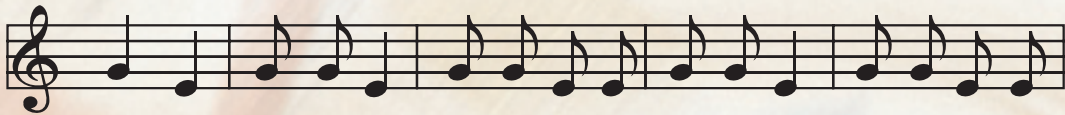
1. Отпевај песму ритмички и мелодијски тачно.

Певамо и свирамо

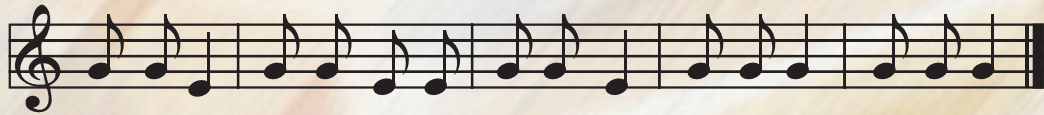
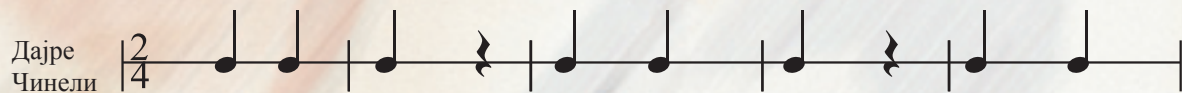

„HU, HU, BABA HU“ „ХУ, ХУ, ТАТА ХУ“

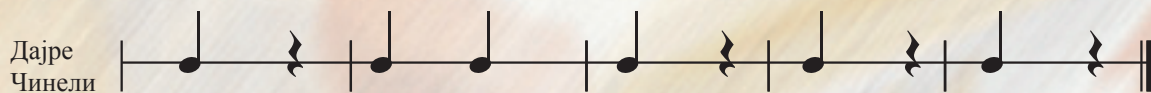
Албанска народна песма

Hu! Hu! Ba - ba hu! Me - rre ka - lin shko për dru. Pri - te, pri - te
Ху! Ху! Ба - ба ху! Ме - ре ка - лин шко-пр дру. При - те, при - те

se - po vjen. Bish - ti ka - lit po - ker - cën hu, hu, një, hu, hu, dy.
се - по вјен. Бит - шта ка - лит по - кр - цен ху, ху, ње, ху, ху, ди.

Превод са албанског:

Ху,ху,Тата,ху.
Узми коња и иди по дрва.
Чекај, чекај долази
коњски реп скаче.
Ху, ху један. Ху, ху два.

Задаци:

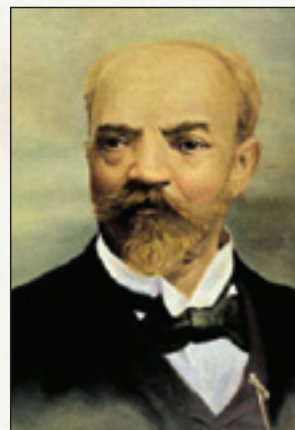
1. Научи мелодију песме по слуху.
2. Прати мелодију песме на ДМИ - даире и чинели.

Антонин Дворжак Словенска игра

Антонин Дворжак (1841-1904) - је један од најпознатијих чешких композитора. Живео је у 19. веку. Он и Бедржих Сметана су основали Чешку националну школу и дали велики допринос на развоју музичке уметности.

У његовом стваралаштву преовлађују елементи чешког фолклора. Народни плес је често био његова инспирација у многим композицијама.

Композиција “Словенска игра” је инструментално дело за оркестар. У њој преовлађује богатство звука са широко распеваном мелодијом која подстиче жељу за плес.

Препорука:

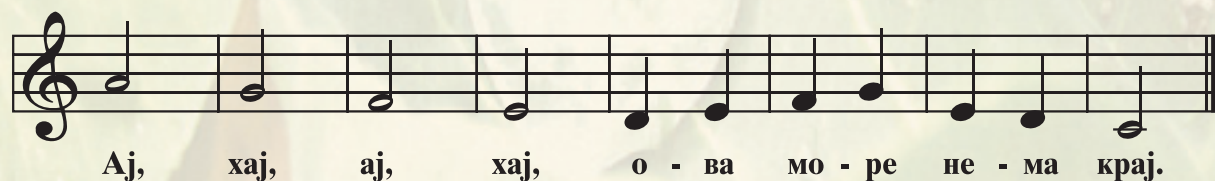
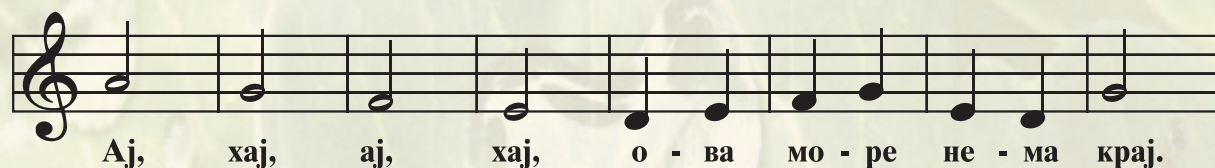
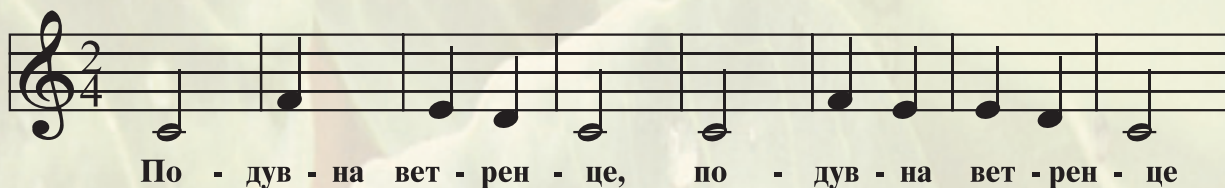
Плеши у ритму композиције.

Воздушно кајче (по нотама)

Умерено

Г.Смокварски

На листе пајче,
си седи в'кајче.
Ај, хај, ај, хај,
ова море нема крај

Мрежа му е едренце,
а ноже весленце.
Ај, хај, ај, хај,
ова море нема крај.

Задаци:

1. Отпевај песму по нотама и са текстом у умереном темпу.
2. Одсвирај песму на блок-флаути по нотама.

Мојата мајка
(Моја мајка)
(по слуху)

Мо - ја - та мај - ка, неж - на и
ми - ла нас - мев - ка скри - ла,
нас - мев - ка скри - ла.

Мојата мајка,
убава и мила,
ми дава сила,
ми дава сила.

Задаци:

1. Одреди тампо (брзину) и динамику (јачину) у песми.
2. Буди креативан и уради осмомартовску честитку.

П. И. Чајковски Наполитанска песма из балета „Лабудово језеро“

Петар И. Чајковски (Пётр Ильич Чайковский 1840-1893) - је велики руски композитор. У његовом стваралаштву најпознатији је балет „Лабудово језеро“.

Серенада је композиција која је испуњена певањем и свирањем. Њоме, обично момак, исказује своја осећања према девојци.

Овај обичај да се пева и свира серенада је настао у Италији.

У време путовања по Италији, Чајковски се одушевљавао вечерњим серенадама у извођењу младих момака. То га је инспирисало да напише Наполитанску песму.

Прва верзија ове серенаде је песма без речи уз пратњу клавира.

Касније, исту песму је прерадио у извођењу трубе уз пратњу оркестра и ставио у балет „Лабудово језеро“.

Задаци:

1. Именуј инструменат којим је изведена мелодија композиције.
2. Уочи промене темпа у послушаној композицији и представи их игром.

Певамо и свирамо по нотама

Један, два и њри

4/4

Е - ден два и три. Кај си се - га ти?

4/4

Зад ед - на ка - пи - на, ра - кав ми се ски - на.

Песма "Један, два и њри"

4/4

Е - ден два и три. Кај си се - га ти?

4/4

Зад ед - на ка - пи - на, ра - кав ми се ски - на.

Везден трчам, паѓам,
многу грешки правам.
Мама ќе ме кара,
зошто не сум здрава.

Задатак:

1. Отпевај песму уз пратњу дечјих ритмичких инструмената.

Камиј Сен – Санс Марш лавова

Камиј Сен - Санс (1835-1892) - је француски композитор. У својим композицијама посебну пажњу је обраћао правилном избору инструмената, чији звук треба да одслика неки догађај.

Његова музика код слушалаца изазива различита расположења.

У композицији **“Карневал животиња”** на лако прихватљив и духовит начин описује породицу животиња у зоолошком врту. Различита боја звука инструмената у оркестру нас подсећа на застрашујуће лавове, плашљиве кокошке, птице, великог слона, поносне антилопе, магарца, фосила и других животиња.

Марш лавова

Животиње се организују да направе велику свечаност, марш под маскама. Настаје валика гужва и узбуђење која се то животиња крије под маском. Животиње су узнемирене, али и помало уплашене.

Поставља се питање ко ће бити вођа марша. Ту не би требало да постоји дилема, то ће бити јаки лавови.

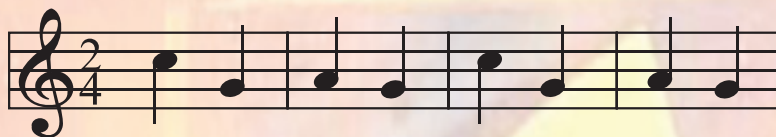
Задаци:

1. Нацртај омиљени лик из послушног дела.
2. Корачај у ритму музике.

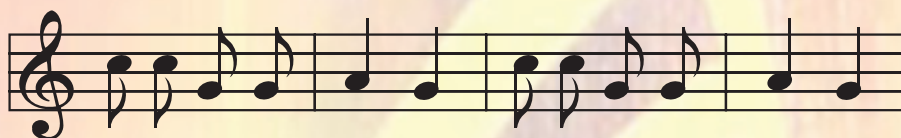

Ен тен тини

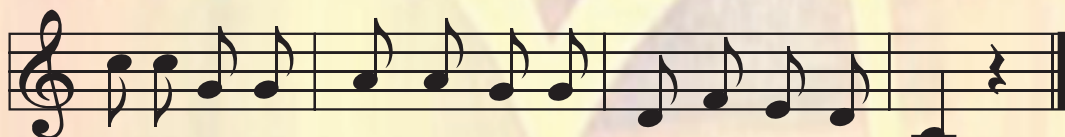
(по слуху)

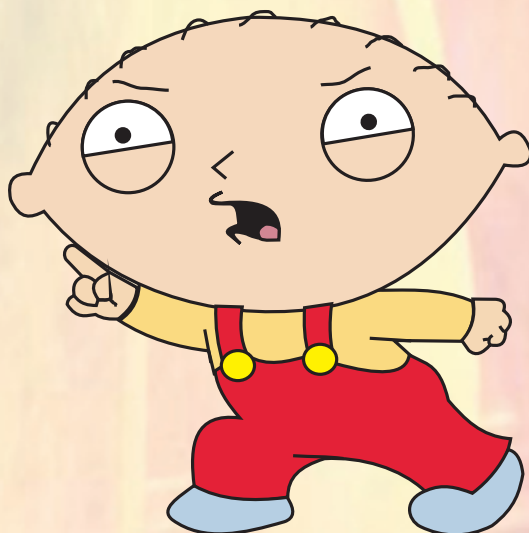
Ен - тен ти - ни, Ен - тен ти - ни,
f *p*

са - ва ра - ка ти - ни са - ва ра - ка ти - ни
f *p*

са - ва ра - ка ти - ка та - ка, би - ја ба - ја буф!
f *p*

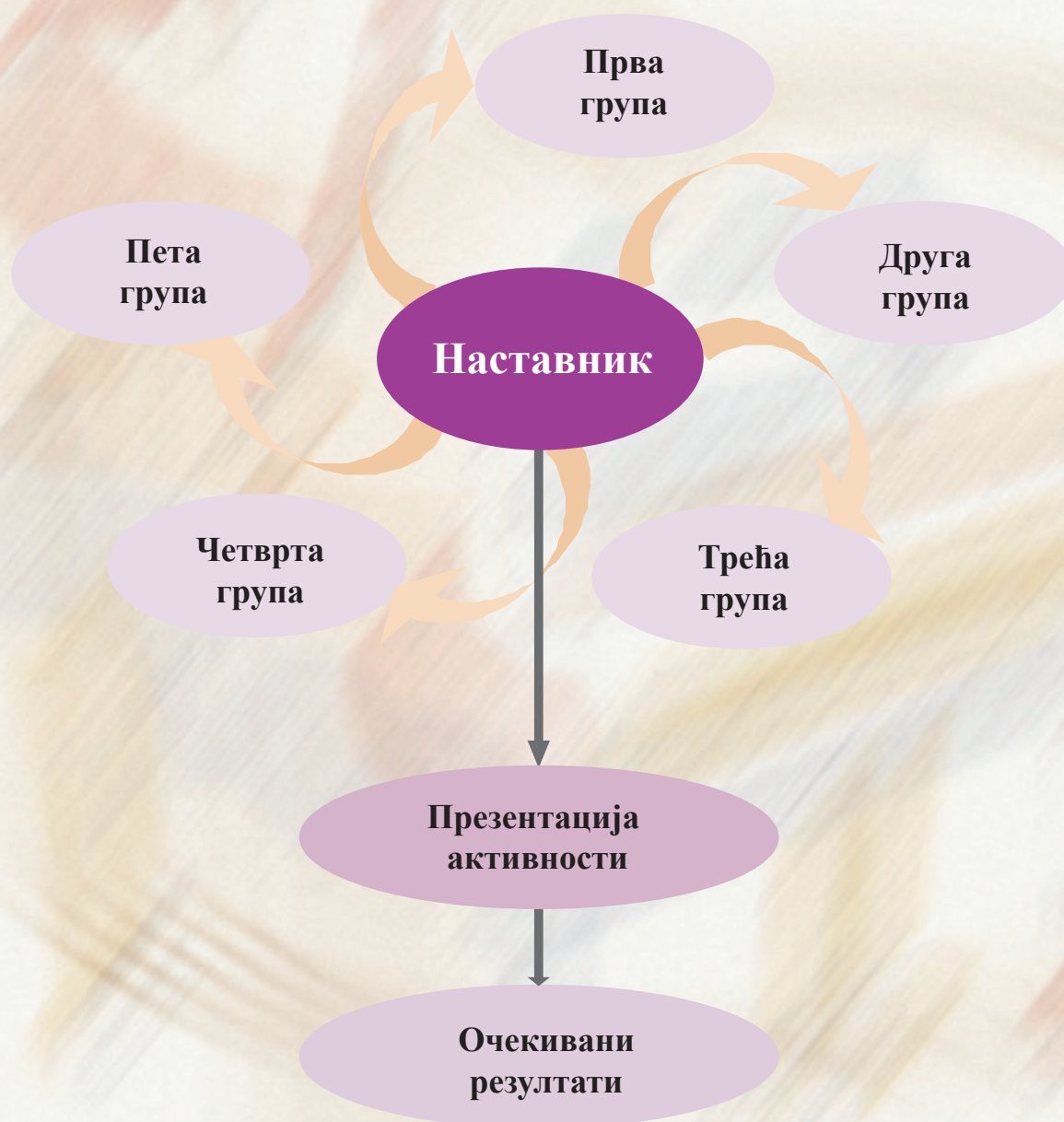

Задатак:

1. Певај песму са променом динамичких знакова.

Пројектна активност

Шема за организацију рада

Реализација пројектне активности

Ова ће се активност реализовати преко групног истраживачког рада. Формирајте групе уз помоћ наставника, према вашим афинитетима. Сви ученици треба да допринесу реализацији заједничког задатка у групи.

Прва група прикупља народне умотворине, загонетке, брзалице, пословице, народна предања и обичаја.

Друга група прикупља ствари из разних заната: грнчарство, филигранство, ношње и везови.

Трећа група прикупља и доноси информације у писменој форми о обичајима различитих крајева Македоније.

Четврта група проналази текстове изворних народних песама, из различитих крајева Македоније.

Пета група проналази слике народних инструмената.

Задатак:

1. Групна презентација свих активности.

Народно стваралаштво

Све оно што је створио народ и што чини његово традиционално обележје зове се **народно стваралаштво**.

Људи су стварали да би исказали своје потребе, веровања и жеље.

Задатак:

1. Именуј елементе народног стваралаштва.

Народне мудрости

Загонетке су кратке умотворине које подстичу на размишљање.

*Плод јој је сладак,
мали и црн,
али лако може,
да те убоде.*

*На земљи живот даје,
жито, кукуруз да зри,
када дође бујно пролеће,
топле зраке свуда ли.*

*Овца га чува,
храни га и мије,
а оно без цуцле,
пресно млеко пије.*

*Мудрица је велика,
врло вешто краде,
а највише певца
и кокошке једе.*

Брзалице су речи који се изговарају брзо. Док се изговарају, праве се грешке и стварају весело расположење.

*И ти вака
И ти така
Измислиле игра,
Избрзале,
Избоцкани
Извадиле
Игла.*

(Рајко Јовчевски, Ономоно дономоно)

Пословице исказују мудрост. Састоје се из два дела. У првом делу је исказан општи суд, а у другом делу порука.

- *Сакупљај у младости да имаш у старости.*
- *Шта је дробило то ће кусати.*
- *Паметан је јунак а не јак.*

Задатак:

1. Сабирај народне умотворине: брзалице, загонетке и пословице.

Народно музичко стваралаштво Народне песме

Народне песме су део фолклорног наслеђа, тачније део народног музичког стваралаштва. Преко песме народ је опевао сраћне, веселе, хумористичне, тужне и тешке тренутке у свом животу. Тако су настале песме са различитим мотивима.

У прошлости, оне су преношене певањем, са колена на колена. Сада постоји институција, **Фолклорни институт** у којем раде људи који се брину о фолклорном наслеђу. Народне песме записују нотним записом.

Основне карактеристике песме су: мелодија, ритам, и садржај. Оне носе карактеристике краја одакле потичу и етничке заједнице којој припадају.

Јана е шума градила (по слуху)

народна песна

Ја - на е шу - ма гра - ди - ла, ле - ле Ја - на е шу - ма гра - ди - ла,
Гра - ди ла ле, ле, гра - ди ла еј гра - ди - ла.

До пладне шума градила леле, х2
од пладне момци љубила еј, љубила.
Оздола иде делија леле, оздола иде делија
делија леле делија еј, делија.
На Јана вели говори леле,
даЈ Јано да те милувам,
милувам леле, милувам еј, целувам.

Задаци:

1. Потражи од твојих родитеља, баке, деде и других рођака текстове изворних народних песама.
2. Одреди врсту народне песме према садржају.

Народни инструменти

Народни инструменти су део народног музичког стваралаштва. Људи у различитим културним заједницама сами су израђивали и употребљавали различите инструменте. Они су део њиховог културног наслеђа.

Инструменти се користе за свирање и као пратња када се певају песме или играју кола.

ГАЈДЕ

ЗУРЛА

ФРУЛИЦА

ТАМБУРА

САЗ

БУБАЊ

ДАЈРЕ

ТАРАБУКА

КАВАЛ

УТ

Упамти:

- Инструментални састави који се састоје од народних инструмената зову се **народни оркестри**.

Обичаји из различитих крајева и различитих етничких заједница у Македонији

Сви празници и празновања код различитих народа у свету су прослеђени обичајима.

У Републици Македонији свака етничка заједница има своје празнике и обичаје. Обичаји се разликују једни од других, али имају своја обележја и начин како се обележавају. Неки од њих постају и културна традиција. Обележавање празника у разним деловима Македоније различито се празнују.

Свадбарски обичаји су врло познати и веома су значајни. У Западној Македонији, у Галичнику, позната „Галичка свадба“ као обичај постала је и културна традиција и манифестација.

Постоје обичаји и за време празника **Прочка**. Тог дана млађи иду код старијих да траже опроштај. Према народном обичају ламка се јаје, игра се коло на тргу, или на средини села.

Празник **Ђурђевдан** славе сви православни, а посебно га обележава ромска етничка заједница. Пече се јагње, прави весеље и ручак у природи. Млади момци и девојке љуљају се на љуљашкама и плету венчиће од цвећа.

Карактеристични обичаји за празник **Курбан-Бајрам** код муслиманске етничке заједнице су: приношење курбан јагње или теле које се дели за здравље и срећу куће. Празничног дана млађи иду у госте код старијих. Они их дочекују традиционалном посластицом, баклавом.

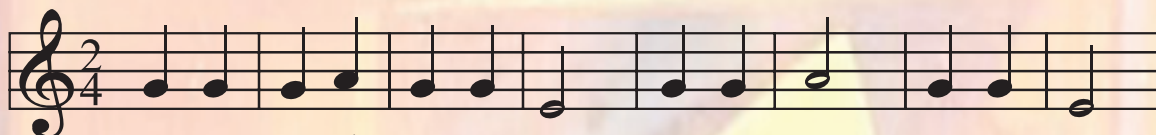
Задатак:

1 Истражуј друге обичаје код српске етничке заједнице.

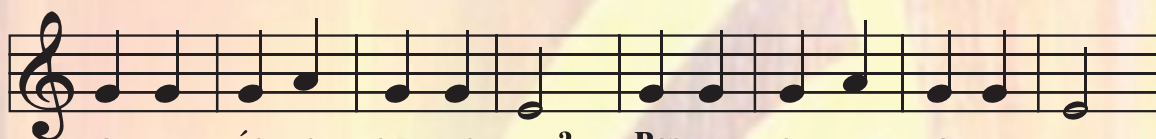

Цвеќе шарено

(по нотама)

Ед - но цве - ќе ша - ре но в'ли - ва - да ник - на - ло,

да - ли ќе го ски - неш ти? Раз - ми - сли и ка - жи ми.

Едно цвеќе шарено,
шарено ем галено.
Дали ќе го скинеш ти,
размисли и кажи ми.

Задатак:

1. Отпевај и одсвирај на блок – флаути мелодију песме.

Јозеф Хајдн Дечја симфонија (I став)

Јозеф Хајдн (1732-1809) - је аустриски композитор који је живео у Бечу - Аустрији.

Написао је велики број композиција за оркестар међу којима је и Дечја симфонија. У њој су, поред инструмената симфониског оркестра, заступљени и дечји музички инструменти.

Преко узбуркане и веселе мелодије описује се пролећно буђење у природи. Звуком различитих инструмената имитирају се звуци из природе, као на пример: цркулт славуја, кукавице и других птица.

Разгледајте кратки нотни запис препознатљиве мелодије из

Дечје симфоније

- **Инструментални састав је група извођача музичких инструмената.**
- **Оркестар је велики инструментални састав од извођача различитих музичких инструмената.**

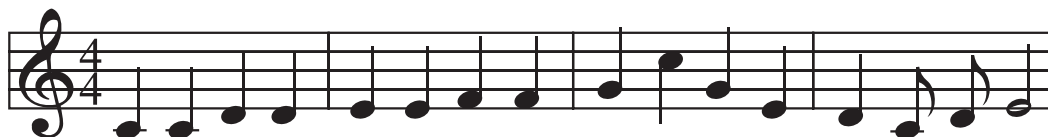
Задаци:

1. Који од имитираних звукова у природи препознајеш?
2. Имитирај звуке птица које си препознао у делу.
3. Изради цртеж на коме ћеш одсликати садржај композиције.

Канон Медо и мед

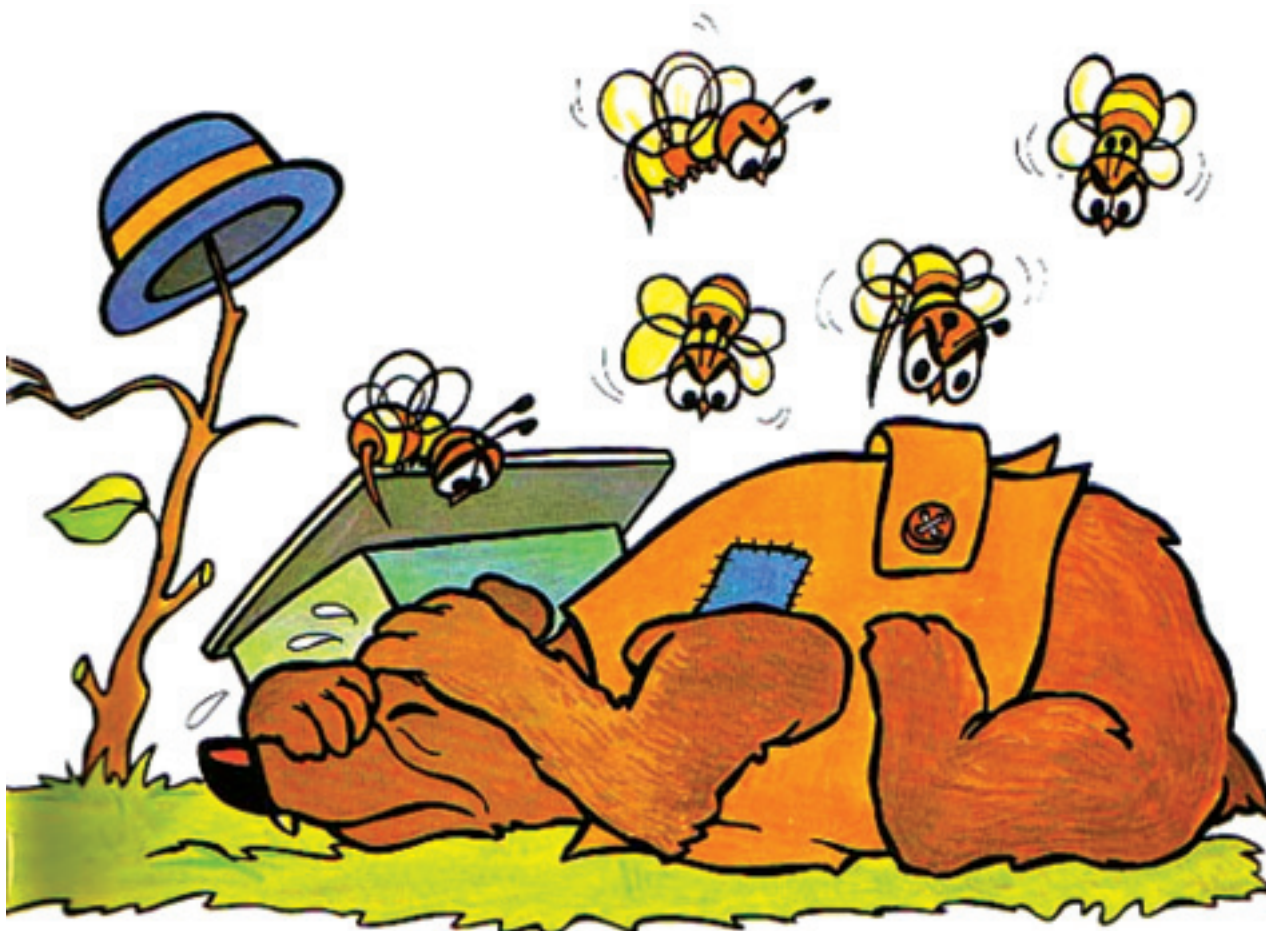
(по слух)

Са - ка ме - до мед да ја - де, во кош - ни - ца пик - на - ал нос.

Пче-ли- те пак ха, ха, ха, ха, ха, ха, ха, ха, неј-кат неј-кат та - ков гост.

Задаци:

1. Прочитај текст песме изражајно и јасном дикцијом.
2. Певај песму мелодијски и ритмички тачно и са умереном јачином.

Тома Прошев Палавко (Несташко)

Тома Прошев (1931-1996) - био је један од најплоднијих македонских композитора. Писао је вокално-инструментална дела, али и музику за децу.

Композиција “Музичка сликовница” је инструментално дело за пијано.

Састоји се од шест музичких пиеса-прича:

**Мој коњчић,
Усамљени дечак Несташко,
Туга за ластом
Пролећни ветар,
Дворац прошлости и
Игра у пољу.**

На тему игре написано је много композиција у музичкој књижевности. У њима се са великим успехом исказују: радосни, ведри, срећни, али и несташни тренуци деце.

Усамљени дечак Несташко

У композицији мелодија дочарава осећања усамљености и туге Несташка. Његови другови не прихватају његове игре пропраћене многим згодама и незгодама. Он остаје сам без жеље о несташним играма.

Задаци:

1. Одреди карактер и темпо композиције.
2. Изради цртеж на коме ћеш представити усамљеног дечака Несташка.

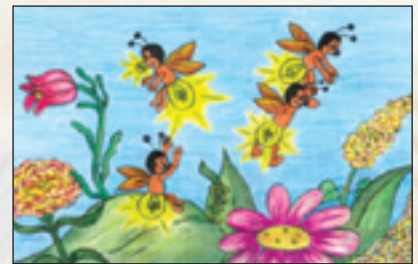
Дечје музичко стваралаштво

Несташко

Једног лепог пролећног дана на свет је дошао један свитац. Још од првог дана је био несташан и су га назвали Несташко.

Из дана у дан растао је и измишљао је несташне игре. Трчао је, скакао и никако се није смиривао.

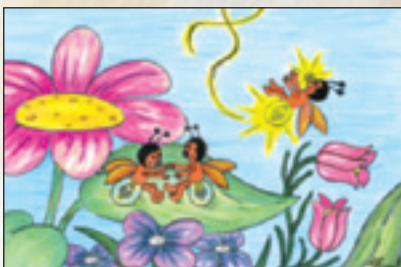
Дошло је време да пође у школу.

Наставник је учио свице како да упале своје сијалице. Док су се други трудили да науче, Несташко је полетео и уместо једне блеснуле су две сијалице. Од тог дана сијао је и ноћ и дан. Једне ноћи његове сијалице су престале да свете.

Тужан се вратио код својих родитеља.

Они су га ставили на цветном кревету и позвали лекара. Он је лежао и тужно гледао своје сестре и браћу како свете.

стигао је стари доктор Свитац и болесном Несташку рекао да мирује и да не троши светлост када то није потребно.

Једног јутра поново су се његове упалиле сијалице. Сада их је срећни Несташко палио само ноћу.

Задаци:

1. Према датим илустрацијама израдите драматизацију.
2. Несташне игре Несташка израдите ритмичким играма и мелодијским вежбама.

Гоце Коларовски Разбацана игра

Гоце Коларовски (1959-2006) - је истакнути македонски композитор и диригент.

У његовом стваралаштву су заступљена вокална, вокално-инструментална и инструментална дела.

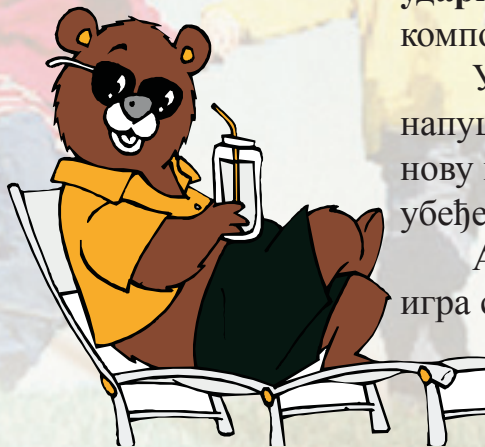
Сећања и доживљаји из детињства је пренео у композицију за дечји хор и пијано под називом Разбацана игра.

Она почиње на сред села где се деца скупљају и играју разне игре.

Бројалицу Падна бомба од небото, па удари баба меца..... је текстуална основа композиције.

У игри настаје свађа и због тога је деца љутито напуштају. Звуком пијана дечји гласови добијају нову интонацију. Тако, је симболично представљено убеђење и нестрпљивост Диме да се врати у игри.

Али и поред свих настојања, он се не враћа и игра се растура уз речи „Хајде да идемо кући“.

Задаци:

1. Именуј инструменте у композицији.
2. Осмисли игру на бројалици по твом избору.

Да припремимо приредбу

Приближава се крај школске године. Можда желите да тај моменат обележите заједно са вашим родитељима и наставником. Покушајте да осмислите начин како да то урадите.

Прави начин да се представите и опростите са још једном школском годином је да се пева, свира и да се ужива у веселим тренуцима.

На приредби сви треба да дају свој допринос. Изаберите тачке према вашим могућностима и афинитетима (жељама).

Направите „Музичку приредбу”

Водитељ (може и двоје водитеља)

Група свирача

Група певача

Препорука:

Ову активност реализујте преко већ научених песама.

САДРЖАЈ:

<i>Буба Мара</i>	4
Правилно певање.....	5
Вежбе за распевавање	6
Примена нота СОЛ и МИ - Музичка кућа	7
Блок флаута.....	8
Ноте и паузе.....	10
Четвртина ноте	11
Четвртина паузе.....	12
Половина ноте	13
Половина паузе.....	14
Примена половине паузе	15
Нота Ла.....	16
<i>Ринге, рингв Раја</i>	17
Ћузепе Верди.....	18
Примена нота СОЛ, МИ и ЛА	19
<i>Јесен</i>	20
Темпо	21
Нота РЕ	22
Нота ДО.....	23
Нота ФА	24
Александар Цамбазов	25
Значајни културни објекти.....	26
Примена ноте РЕ.....	27
Примена ноте ДО у песмама.....	28
Примена ноте ФА у песмама.....	29
Песме за утврђивање свих обрађених нота	30
Динамика	31
Певање песама применом динамике	32
В. Л. Моцарт „Турски марш”	33
Певамо и свирамо по нотама	34
Мотив	35
Млади уметници	36
<i>Дедо Мраз</i>	37
Примена обрађених нота у песмама	38
Л.И. Чајковски - „Кинески танц”	39
<i>Снешко</i>	40
Знак за понављање	41
<i>Кокиче(Висабаба)</i>	42
Прима и секунда волта	43
Да се подсетимо свих обрађених нота	44
Тодор Скаловски „Мачор Станко”	45
Певамо у пратњи дечјих музичких инструмената	46
Продужавање нота уз помоћ короне	47
Народне песме из традиције других етничких заједница	48
<i>A lai minte (Еј, висока планино)</i>	49
<i>Ни, Ни, Ваба Ни (Ху. Баба, Ху)</i>	49

Антонин Дворжак	50
<i>Воздушно кајче</i>	51
<i>Мојата мајка</i>	52
П. И. Чајковски „Наполитанска песма”	53
Певамо и свирамо по нотама	54
Камиј Сен-Санс „Марш лавова”	55
<i>Ен тен тини</i>	56
Пројектна активност	57
Реализација пројектне активности	58
Народно стваралаштво	59
Народне умотворине	60
Народно музичко стваралаштво	61
Народни инструменти.....	62
Обичаји различитих крајева и различитих етничких заједница у Македонији	63
<i>Цвеќе шарено</i>	64
Јозеф Хајдн „Дечја симфонија”	65
<i>Канон Медо и мед</i>	66
Тома Прошев „Нестако”	67
Дечје музичко стваралаштво.....	68
Гоце Коларовски „Растурена игра”	69
Да урадимо приредбу.....	70